

Стародубцева Любов Володимирівна,
Здобувачка наукового ступеня Волинського
національного університету імені Лесі Українки

Starodubtseva Liubov, PhD Student at the Lesya
Ukrainka National University of Volyn,
<https://orcid.org/0009-0000-5998-6714>

**ТРАНСФОРМАЦІЯ РОЛІ ДЕРЖАВИ В РЕГУЛЮВАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ЧЕРЕЗ
ПРИЗМУ СУЧАСНИХ ТРЕНДІВ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ
TRANSFORMATION OF THE ROLE OF THE STATE IN THE REGULATION OF ECONOMIC
PROCESSES THROUGH THE PRISM OF MODERN TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE
WORLD ECONOMY**

Стародубцева Л. В. Трансформація ролі держави в
регулюванні економічних процесів через призму
сучасних трендів розвитку світової економіки.
*Український журнал прикладної економіки та
техніки*. 2024. Том 9. № 2. С. 301 – 306.

Starodubtseva L. Transformation of the role of the
state in the regulation of economic processes
through the prism of modern trends in the
development of the world economy. *Ukrainian
Journal of Applied Economics and Technology*. 2024.
Volume 9. № 2, pp. 301 – 306.

Метою статті є аналіз сучасних трендів розвитку світової економічної системи, визначення актуальних ризиків її розвитку, ідентифікація векторів трансформації системи макроекономічного регулювання в умовах відходу від державоцентричної парадигми. Досліджено вплив процесів глобалізації на механізми регулювання економічних процесів, зміну ваги і масштабів застосування традиційних інструментів макроекономічної політики. У структурі ризиків розвитку світової економіки ідентифіковано ті, що мають найбільший довгостроковий вплив у разі невчасного застосування стратегій коригування, а саме: загроза масштабної боргової кризи в країнах, що розвиваються; ризик невиконання Цілей сталого розвитку. Здійснено аналіз концептуальних причин асиметричності розвитку економіки на глобальному ринку. Показано взаємну обумовленість ймовірнісних подій на метарівні. На основі розуміння мейнстрімного характеру тенденції до відходу від державоцентричної парадигми досліджено процеси ерозії національного суверенітету та формування урядовими і неурядовими міжнародними організаціями власного суверенітету на основі відчуження об'єктів влади від держави. Наведено приклади впливу недержавних акторів на стратегічні напрями розвитку світової спільноти загалом і національну систему господарювання, зокрема, в особі Римського клубу та МВФ. Ідентифіковано фактори, що впливають на місце країни у системі визначення трендів у геополітиці, що залежить від низки факторів, серед яких: імідж країни, здатність мобілізувати людські та матеріальні ресурси, незалежність у визначенні своїх цілей та інтересів, спроможність держави формувати ефективні союзи і коаліції. Проілюстровано (на основі історії взаємодії України з МВФ) причини і наслідки свідомої втрати автономності та незалежності щодо ухвалення рішень стосовно внутрішньої економічної політики, перетворення на об'єкт світової політики.

Ключові слова: державне регулювання економіки, макроекономічне регулювання, світова економіка, глобалізація, сталий розвиток, економічна політика, міжнародні організації.

The article aims to analyze the current trends in the development of the world economic system, identify the current risks of its development, and identify the vectors of transformation of the macroeconomic regulation system in the conditions of the departure from the state-centric paradigm. The influence of globalization processes on the mechanisms of regulation of economic processes and changes in the weight and scope of application of traditional macroeconomic policy tools are studied. In the structure of the risks of the development of the world economy, those that have the most significant long-term impact in case of untimely application of corrective strategies are identified, namely the threat of a large-scale debt crisis in developing countries, the risk of non-fulfillment of the Sustainable Development Goals. An analysis of the conceptual reasons for asymmetric economic development on the global market was carried out. The mutual conditioning of probabilistic events at the meta-level is shown. Based on understanding the mainstream nature of the tendency to move away from the state-centric paradigm, the erosion of national sovereignty and the formation of governmental and non-governmental international organizations of their sovereignty based on the alienation of objects of power from the state were investigated. Examples of the influence of non-state actors on the strategic directions of development of the world community as a whole and the national economic system represented by the Club of Rome and the IMF, are given. Identified factors affecting the country's place in the system of determining trends in geopolitics depend on several factors, including the country's image, the ability to mobilize human and material resources, independence in determining its goals and interests, the state's ability to form effective alliances and coalitions. It illustrated (based on the history of Ukraine's interaction with the IMF) the causes and consequences of the deliberate loss of autonomy and independence regarding decision-making regarding domestic economic policy and transformation into an object of world politics.

Keywords: state regulation of the economy, macroeconomic regulation, world economy, globalization, sustainable development, economic policy, international organizations.

Вступ

Механізм регулювання ринкової економіки становить двофакторну модель, елементами якої є конкуренція і система державного регулювання. На різних відтинках економічної історії співвідношення © Стародубцева Любов Володимирівна, 2024 між цими складовими змінювалось, що знайшло

відображення в теоретичних концептах. Водночас варто відзначити взаємообумовлений вплив теорії і практики регулювання економічних процесів. Як зазначає О. Бородін, істина завжди історично релятивна і локальна, оскільки її встановлення значною мірою залежить у цьому випадку від розвитку і зміни місії державних інститутів у ринковій економіці, ефективність яких може поступатися ефективності приватного регулювання, заснованого на взаємній згоді бізнесу і держави [1, с. 99]. Сучасний стан розвитку міжнародних економічних відносин демонструє відхід від державоцентричної системи, розширення переліку суб'єктів світової політики з включенням як активних учасників процесів глобального рівня міжнародних урядових і неурядових організацій, транснаціональних корпорацій. Сукупна діяльність наддержавних акторів призводить до розвитку наднаціональної спільноти та ідентичності. Під впливом процесів європейської інтеграції постає проблема формування «європейської ідентичності» навколо загальноєвропейських цінностей. Це одна зі складових становлення особливого типу ідентичності – цивілізаційної.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання оптимізації механізмів регулювання економічних процесів завжди були в центрі уваги вчених-економістів, починаючи з першої школи економічної думки – меркантилізму. Значний внесок у формування сучасних концептів державного регулювання економіки зробили Ж.-Б. Кольбер, А. Сміт, Д. Рікардо, Ж.-Б. Сей, К. Маркс, Дж. М. Кейнс, М. Фрідмен, Ф. Хайек, Д. Норт, Дж. Стігліц та ін.

Сучасні тренди трансформації національних систем макроекономічного регулювання в умовах формування ризиків, згенерованих тенденціями глобального, стали предметом наукового інтересу широкого кола вітчизняних науковців, зокрема О. Бородіна, М. Денисенка, С. Кульбачного, Н. Пелагеші, І. Жеребятнікової, М. Пашкова.

Формулювання цілей статті

Мета статті – аналіз сучасних трендів розвитку світової економічної системи, визначення актуальних ризиків її розвитку, ідентифікація векторів трансформації системи макроекономічного регулювання в умовах відходу від державоцентричної парадигми.

Виклад основного матеріалу дослідження

Процеси глобалізації, що складають основу системних перетворень соціально-економічної системи на всіх рівнях абстракції, трансформують механізми регулювання економічних процесів, змінюючи вагу і масштаби застосування традиційних інструментів макроекономічної політики. М. Денисенко зазначає, що початок XXI ст. в економічній історії ознаменувався кризою ефективності неоліберальної системи. Щоб вийти на наступний виток розвитку, у світовому господарстві повинно багато що змінитися [2, с. 6]. Оптимізація економічних процесів переходить від національного до наднаціонального рівня в рамках тенденцій підвищення значення міжнародних інституцій.

Сучасна соціально-економічна система на метарівні стикається з проблемами глибокої асиметричності глобальної економіки. Сьогодні міжнародна спільнота визнає такі загрози:

- масштабна боргова криза в країнах, що розвиваються. З погіршенням фінансової кон'юнктури, що розпочалося в останньому кварталі 2021 р., чистий приплив капіталу в країни, що розвиваються, став негативним; цьогоріч близько 90 країн, що розвиваються, зіткнулися з послабленням своїх валют щодо долара, причому понад третину – на понад 10%; спреди за облігаціями зростають, причому все більша їх кількість мають прибутковість на 10% вище за казначейські облігації Сполучених Штатів Америки, а валютні резерви падають. На цей момент 46 країн, що розвиваються, схильні до гострих фінансових шоків і ще 48 – серйозних шоків. У 2022 р. країни, що розвиваються, уже витратили на захист своїх валют близько 379 млрд дол. США резервів, майже вдвічі більше за суму нових СДР, отриманих у результаті недавнього розподілу (за винятком Китаю) [3];

- ризик невиконання Цілей сталого розвитку до кінця десятиріччя. Правила, що сформовані в секторі управління міжнародною торгівлею, є результатом реалізації порядку денного із забезпечення узгодженості в торговій, інвестиційній і промисловій політиці. Водночас на практиці вектор підвищення конкурентоздатності за витратами реалізується завдяки гнучкості ринку праці, заморожування заробітної плати та вносу «брудних» виробництв за кордон, а не завдяки виробничому нагромадженню і сталому зростанню продуктивності праці.

У звіті про Сталій розвиток за 2023 р. у частині «Як досягти ЦСР: структура SDSN від членів Ради керівництва SDSN» зазначено, що, попри значні зусилля, національні уряди усіх країн не змогли інтегрувати ЦСР у національну політику та державні інвестиції на рівні, який необхідний для виконання програми до 2030 р. Відповідальність за досягнення Цілей сталого розвитку треба розглядати на національному державному рівні. Країни, що є членами ООН та підписантами міжнародних договорів, несуть юридичну відповідальність за виконання договірних угод та інших елементів архітектури Організації Об'єднаних Націй, зокрема Устав Організації Об'єднаних Націй, Загальну Декларацію прав людини та Цілі сталого розвитку. Національні уряди повинні забезпечити як внутрішнє виконання Цілей сталого розвитку, зокрема зменшення негативних викидів, так і міжнародне виконання шляхом створення глобальної управлінської та фінансової архітектури, яка забезпечить досягнення ЦСР. Національні уряди також повинні співпрацювати з місцевими для впровадження плану дій щодо ЦСР на місцевому рівні, зокрема створення сталої міської інфраструктури, надання соціальних послуг і безпеки. Практично всі уряди світу принципово підтримують Цілі. Досягнення ЦСР вимагає глобального

ISSN 2415-8453. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024 рік. Том 9. № 2.

трансформаційного підходу. Однак поточні методи та механізми виконання Плану дій здебільшого далекі від досягнення універсальності та трансформаційної амбіції Цілей сталого розвитку. Як План дій на 2030 р., так і Паризька кліматична угода створили механізми для підтримки та моніторингу їх виконання національними державами. Однак досвід показує, що ці механізми, попри деякий прогрес, не забезпечили необхідних зусиль для досягнення глобальних цілей [4].

Боргова криза викликала серйозні соціально-економічні потрясіння у низці країн. Загалом п'ять країн класифікуються як дефолтні – Боліваріанська Республіка Венесуела, Замбія, Ліван, Сурінам і Шрі-Ланка – і ще три країни, які перебували станом на липень 2022 р. у стадії реструктурування боргу – Мозамбик, Чад та Ефіопія [3]. Невирішеність їхніх боргових проблем створює ризик значних втрат ВВП. Поєднання високого рівня боргу, жорсткої монетарної політики на фоні зростання ймовірності глобального економічного спаду чи рецесії підвищує вірогідність відновлення серії боргових криз, які востаннє спостерігалися у 1980-х рр. У результаті чимало країн може бути фактично позбавлена можливості мобілізувати ресурси для досягнення цілей сталого розвитку, оскільки кошти будуть спрямовуватися на боротьбу з наслідками боргової кризи. Найбільш розвинені країни світу отримали можливість залучати надмірні заощадження через механізми надання низькодохідних безпечних активів та інвестування в прибуткові сфери бізнесу. Як зазначає А. Куш, такий привілей реалізується в перерозподілі чистих доходів від найбідніших країн до найбагатших в еквіваленті 2% від ВВП для 10% найбагатших країн), полегшуючи сальдо платіжного балансу останніх і погіршуючи його для понад 80% найбідніших країн світу приблизно на 2-3% їхнього ВВП (ці кошти могли б бути інвестовані в освіту, охорону здоров'я, політику, пов'язану з кліматом). Багаті країни отримали доступ до державних і приватних займів під низькі відсотки через те, що вони є емітентами міжнародних резервних валют (яскравим прикладом є США, що набули свій особливий статус у світовій фінансовій системі ще в перші роки існування Бреттон-Вудської валютної системи).

Завдання осучаснення змісту макроекономічної політики неминуче постає перед вибором: або поступова подальша інтеграція до світогосподарських структур і розчинення у структурах світового менеджменту, або поступовий вихід під впливом зрілого громадянського суспільства на позиції обґрунтованого економічного націоналізму [5, с. 79].

Державний суверенітет визначається як історично зумовлена політико-юридична властивість національної держави, що відображає її верховенство і рівень самостійності у вирішенні внутрішніх питань і у взаємовідносинах з іншими державами [6, с. 53]. У сучасній системі світогосподарських зв'язків наднаціональні інститути набувають владного суверенітету, створюють нові типи політичної ідентичності, спостерігається процес відчуження об'єктів влади від держави.

Зазначені тенденції зауважує Н. Пелагеша, наголошуючи, що національна держава залишається основною структурною одиницею світового порядку, проте її суб'єктність нині обмежена впливом нових акторів міжнародної політики, таких як наддержавні утворення, міжнародні урядові та неурядові організації, транснаціональні корпорації тощо. Ці нові актори стали не менш впливовими, ніж національні держави, і перебрали на себе право втручатися у внутрішні справи країн, здійснюючи політики, які раніше вважалися виключно компетенцією держав. Глобалізація породила нових учасників міжнародних відносин, які не лише трансформують економіку національних держав, але й дедалі більше впливають на соціокультурну сферу, а отже на процеси формування ідентичності. Беручи гуманітарну сферу під свою опіку, вони встановлюють власні правила її функціонування та розвитку [7, с. 46]. Подібної точки зору дотримується і І. Жеребятнікова, зазначаючи: «Посилення ролі недержавних акторів зумовлено перш за все «зменшенням суверенітету» та посиленням впливу глобальних процесів на внутрішню ситуацію в державі, що призводить до інтернаціоналізації внутрішньої політики та зростання незалежності найрізноманітніших субнаціональних акторів. У свою чергу, діяльність цих недержавних акторів на міжнародній арені має наслідком «ерозію державного суверенітету», що проявляється у зниженні ступеня автономності держав як замкнених суспільно-політичних систем» [8, с. 60].

Прикладом впливу недержавних акторів на стратегічні напрями розвитку світової спільноти стала діяльність Римського клубу, що є неформальною неурядовою організацією. До її складу входять провідні вчені-управлінці, підприємці, політичні діячі різної національної належності, до яких застосовано вимогу відсутності офіційних урядових посад, а також провадження загальноцивілізаційних інтересів, отже абстрагування від інтересів окремих територіальних одиниць. Отже, метою діяльності Римського клубу є:

- розроблення методології наукового аналізу спектру проблем, пов'язаних з фізичною обмеженістю ресурсів Землі в реаліях бурхливого зростання виробництва і споживання;
- застереження людства від критичної ситуації в розрізі світової спільноти;
- розроблення заходів доцільного управління в досягненні стратегічної мети, що визначається як «глобальна рівновага».

Місце країни у системі визначення трендів у геополітиці залежить від низки факторів, серед яких: імідж країни, здатність мобілізувати людські та матеріальні ресурси, незалежність у визначенні своїх цілей та інтересів, спроможність держави формувати ефективні союзи і коаліції. Імідж країни є похідною від сукупності факторів економічного та політичного характеру. Водночас треба відзначити прямий зв'язок між внутрішньою та зовнішніми політиками й іміджем держави. Так, «ескалація конфлікту між гілками влади веде до руйнації інститутів держави, послаблення її суверенітету, зростання можливостей

іноземних держав втручатися у внутрішні справи країни та впливати на прийняття зовнішньополітичних і внутрішньополітичних рішень» [9, с. 38]

Україна не є цілком самостійною у здійсненні своєї внутрішньої та зовнішньої політики, вона втратила й продовжує втрачати свої позиції на міжнародній арені; що призвело до того, що Україна є не суб'єктом, а скоріше об'єктом міжнародної політики, підпадаючи під значний вплив з боку інших держав і міжнародних організацій [10]. Прикладом свідомої втрати автономності та незалежності щодо прийняття рішень стосовно внутрішньої економічної політики є історія співпраці України з МВФ. Вона бере свій початок (у сфері відносин кредитування) з 1994 р. і включає одинадцять програм (табл. 1)

Таблиця 1. Історія співпраці України з МВФ (1994-2023 рр.)

Рік	Форма кредитування	Обсяг кредитування (млрд дол. США)	Цілі кредитування	Умови кредитування
1994	Система транзитних кредитів (STF)	0,76	Макроекономічна стабілізація	Проведення економічних реформ, створення основ для ринкової економіки
1995	Програма розширеного фінансування (EFF)	2,46	Структурні реформи, зменшення дефіциту бюджету	Приватизація, лібералізація цін, зменшення субсидій, валютна лібералізація
1998	Програма stand-by	2,2	Зміцнення платіжного балансу, підтримка валютного курсу	Фіскальна консолідація, монетарна політика, зміцнення банківського сектору
2004	Програма stand-by	0,61	Підтримка макроекономічної стабільності	Політика контролю за витратами, зниження інфляції, удосконалення податкової системи
2008	Програма stand-by	16,4	Подолання фінансової кризи, підтримка банківської системи	Фіскальні реформи, реструктуризація банків, забезпечення ліквідності банків
2010	Програма stand-by	15,1	Макроекономічна стабільність, структурні реформи	Пенсійна реформа, енергетичні реформи, покращення бізнес-клімату
2014	Програма stand-by	17,01	Стабілізація економіки після кризи, підтримка реформ	Зменшення дефіциту бюджету, реформи в енергетичному секторі, антикорупційні заходи
2015	Програма розширеного фінансування (EFF)	17,5	Підтримка глибоких економічних реформ, макроекономічна стабільність	Податкові реформи, реформи в державному управлінні, пенсійна реформа
2018	Програма stand-by	3,9	Підтримка реформ, зменшення макроекономічних ризиків	Антикорупційні заходи, реформи в енергетичному секторі, забезпечення фіскальної стійкості
2020	Програма stand-by	5,0	Відповідь на економічні виклики COVID-19	Підтримка бюджету, охорона здоров'я, соціальні витрати, захист вразливих верств населення
2023	Програма розширеного фінансування (EFF)	15,6	Підтримка стійкого економічного розвитку, модернізація економіки	Бюджетні реформи, покращення ділового клімату, енергетичні реформи, підвищення прозорості управління

Джерело: сформовано автором.

Як бачимо з табл. 1, складності соціально-економічного становища в Україні, пов'язані з питаннями досягнення макроекономічної стабілізації, спонукали до звернень про фінансову допомогу до МВФ, який в Меморандуми про співпрацю вносив вимоги отримання кредитування, щодо виконання яких здійснював моніторинг. Реалізація прописаних кроків визначається як вимога подальшої взаємодії в частині надання МВФ кредитів. Стосовно умов надання коштів за програмою розширеного фінансування EFF з терміном дії чотири роки і графіком виплат до десяти років (2023 р.), вони такі [11]:

- відновлення довоєнних практик оподаткування, зокрема скасування пільгового режиму спрощеної системи оподаткування зі ставкою 2%;
- підвищення контролю за стягненням податків, зокрема в рамках роботи такої інституції, як Бюро економічної безпеки (БЕБ);
- реорганізація БЕБ;
- «реанімування» ринку облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) шляхом підвищення ставок запозичень та активної стимуляції банків до купівлі ОВДП за допомогою адміністративних заходів;
- підтримка незалежності НБУ від політичного втручання;
- оцінювання якості банківських активів відповідно до затвердженої методології;
- повернення обов'язкового декларування доходів чиновників і забезпечення доступу громадськості до електронних декларацій;
- завершення процесу формування наглядових рад державних банків;
- запровадження національної стратегії доходів;

-
- підтримка макроекономічної стабільності, відновлення економіки, запровадження реформ, необхідних для вступу України до ЄС;
 - повернення ринкового курсоутворення;
 - приведення тарифів для населення до ринкових показників.

Аналіз зазначених умов дозволяє відзначити наявність зовнішнього впливу на використання ключових інструментів економічної політики національного рівня, зокрема фіскальну, монетарну, цінову. Вітчизняні дослідники зазначають, що скрутна фінансова ситуація в Україні, потреба в кредитних ресурсах за відсутності інших варіантів викликає прагнення отримати новий транш від МВФ, однак реалізація такої стратегії здійснюється на умовах, які не завжди збігаються з позитивним для України змінами, або тими, що закладені у стратегії її розвитку [12].

Успішна національна еволюція передбачає знаходження компромісу між трендами глобальної динаміки та національними інтересами. Задля досягнення визначених цілей, зокрема у сферах безпеки, добробуту, стабільності держави свідомо відмовляються від частини суверенітету на користь наднаціональних інститутів. Актуальна тенденція розходження в траєкторіях розвитку між розвинутими економіками, що є панівними кредиторами, і країнами, що розвиваються, які є основними клієнтами, стала результатом дії фінансового вирівнювання через механізми міжнародних фінансових організацій. Сформувався суттєвий дисбаланс у ставках залучення коштів бідних країн через фінансові інструменти та їх надання у вигляді кредитів. Така ситуація потребує реформування «зверху», зокрема пропонують проєкти введення глобальної резервної валюти замість долара; реорганізації системи управління міжнародними фінансовими інститутами, зокрема МВФ.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Основні ризики збалансованого функціонування світової господарської системи пов'язані з глибокою асиметричністю її розвитку, згенерованою домінуванням неоліберальних підходів. Серед них: загроза масштабної боргової кризи в країнах, що розвиваються; ризик невиконання Цілей сталого розвитку (Плану дій на 2030 р.). Треба зазначити взаємну обумовленість зазначених ймовірнісних подій, адже ознаки наближення глобального економічного спаду і серії боргових криз призводить до підвищення вірогідності переважного використання ресурсів не для реалізації Цілей сталого розвитку, а для боротьби з наслідками боргової кризи.

Модель державного регулювання в умовах глобалізації трансформувалася в напрямі перенесення функції оптимізації економічних процесів від національного до наднаціонального рівня. Це стало наслідком відходу від державоцентричної парадигми, диверсифікації в системі учасників процесу регулювання метаекономіки з підвищенням значення міжнародних інституцій, що набувають власного суверенітету і відчужують об'єкти влади від держави. Спостерігається зниження ступеня автономності держав, панівним стає вектор свідомої відмови від частини суверенітету, його ерозія. Водночас масштаб наднаціонального впливу на внутрішню політику держави є персоніфікованим і залежним від іміджу країни, здатності мобілізувати людські та матеріальні ресурси, незалежності у визначенні своїх цілей та інтересів спроможність держави формувати ефективні союзи і коаліції, вагою в системі геополітичних сил.

Література

1. Бородін О.Д. Еволюція теоретичних основ державного регулювання економіки. *International Scientific Journal*. 2015. № 8. С. 96-100.
2. Денисенко М.П. Глобальна велика депресія-криза неоліберальної системи господарювання. *Економіка та держава*. 2009. №1. С. 6-8.
3. Trade and Development Report. 2022 United Nations, Geneva. 2023. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/tdr2022_ru.pdf.
4. Як досягти ЦСР. 2023. URL: <https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2023/2023-sustainable-development-report-part-1.pdf>.
5. Кульбачний С.В. Макроекономічне регулювання національної економіки в умовах глобалізаційних викликів. *Вчені записки Університету «Крок»*. 2017. №3 (47). С. 76-81.
6. Дмитрієв А.І. Вестфальський мир 1648 року і сучасне міжнародне право: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 426 с.
7. Пеллагеша Н.Є. Україна в смислових війнах постмодерну: трансформація української національної ідентичності в умовах глобалізації. Київ: НІСД, 2008. 288 с.
8. Жеребятнікова І. Вплив недержавних акторів міжнародних відносин на світову політику. *Актуальні проблеми сучасних міжнародних відносин*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Дніпро: ПринтДім, 2023. С. 59-62.
9. Перепелиця Г.М. Зовнішня політика України-2006: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети. Київ: ВД «Стилос», 2007. 272 с.
10. Пашков М. Зовнішня політика України: позиції та оцінки громадян. *Національна безпека і оборона*. 2002. №2. С. 34-44.
11. Вінокуров Я. Історичне рішення. Як нова програма МВФ дозволить Україні залучити понад 50 мільярдів доларів. *Економічна правда*. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/03/23/698343/>.
12. Ливдар М.В., Ярошевич Н.Б., Антошук І.А. Україна і Міжнародний валютний фонд: особливості співпраці. *Підприємництво та інновації*. 2020. № 13. С. 99-104. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/355/347>.

References

1. Borodin, O.D. (2015). «The evolution of the theoretical foundations of sovereign regulation of the economy». *International Scientific Journal*. № 8. pp. 96-100.
2. Denysenko, M.P. (2009). «Globally there is a great depression-crisis of the neoliberal system of government». *Ekonomika ta derzhava*. №1. pp. 6-8.
3. Trade and Development Report. 2022 United Nations, Geneva. (2023). Available at: https://unctad.org/system/files/official-document/tdr2022_ru.pdf.
4. Yak dosiahty TsSR. (2023). [How to reach the TsSR]. Available at: <https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2023/2023-sustainable-development-report-part-1.pdf>.
5. Kul'bachnyj, S.V. (2017). «Macroeconomic regulation of the national economy in the minds of globalization movements». *Vcheni zapysky Universytetu «Krok»*. №3 (47). pp. 76-81.
6. Dmytriiev, A.I. (2001). *Vestfal's'kyj myr 1648 roku i suchasne mizhnarodne pravo*. [Peace of Westphalia 1648 fate and current international law]. Yurinkom Inter. Kyiv. Ukraine.
7. Pelahesha, N.Ye. (2008). *Ukraina v smyslovykh vijnakh postmodernu: transformatsiia ukrains'koi natsional'noi identychnosti v umovakh hlobalizatsii*. [Ukraine in the meaning wars of postmodernity: the transformation of Ukrainian national identity in the minds of globalization]. NISD. Kyiv. Ukraine.
8. Zherebiatnikova, I. (2023). «The influx of non-state actors of international influence on world politics». *Aktual'ni problemy suchasnykh mizhnarodnykh vidnosyn*. [Vplyv nederzhavnykh aktoriv mizhnarodnykh vidnosyn na svitovu polityku]. *Proceeding of the Materials of the Vseukrains'koi naukovo-praktychnoi konferentsii*. PrintDim. Dnipro. Ukraine.
9. Perepelytsia, H.M. (2007). *Zovnishnia polityka Ukrainy-2006: stratehichni otsinky, prohnozy ta priorytety*. [Foreign policy of Ukraine-2006: strategic assessments, forecasts and priorities]. VD «Stylos». Kyiv. Ukraine.
10. Pashkov, M. (2002). «Foreign policy of Ukraine: positions and assessments of citizens». *Natsional'na bezpeka i oborona*. №2. pp. 34-44.
11. Vinokurov, Ya. (2023). «As a new IMF program, Ukraine will receive over 50 billion dollars». *Ekonomichna pravda*. Available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/03/23/698343/>.
12. Lyvdar, M.V., Yaroshevych, N.B., Antoschuk, I.A. (2020). «Ukraine and the International Monetary Fund: features of the trade union». *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*. № 13. pp. 99-104. Available at: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/355/347>.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2024 р.